

Gesprek met Wessel te Gussinklo

“Ik wil zo intens mogelijk kijken”

Wessel te Gussinklo (1941) heeft de rust van het Zeeuwse platteland opgezocht. Als geboren Utrechter had hij al lange tijd banden met Zeeland. Jacomine, zijn eerste vrouw, was Zeeuws. Zijn tweede vrouw Odilia vierde er vaak vakantie. Samen vonden ze een modern landhuis op Noord-Beveland, waar ze ondanks de drukke N256 en de dichtbijgelegen camping genieten van een leven in de luwte.

Door Marlene Lunter

Te Gussinklo werkt aan een volgende roman en worstelt om uit een impasse te komen. Toch gaat hij in op mijn interviewverzoek. Een grote, zwarte hovawart stuift naar het hek als ik arriveer. Als deze is teruggeroepen, verschijnt de volgende, een laag-bij-de-gronds bruin straathondje uit Servië. En daar is Odilia, die me gastvrij ontvangt. Even later verschijnt de schrijver zelf. Hij laat zijn broze lijf neer in een tuinstoel. Zo begint een

gesprek waar Te Gussinklo zichtbaar van geniet en mij in meesleept.

Je eigen oerwoud

Hij laat zich nog zelden zien in het openbaar, maar heeft niettemin genoeg te vertellen. “Ik heb er de tijd niet voor”, verzucht hij. “Ik werk nu aan deel vier van de reeks over Ewout Meyster, dag in dag uit.” Maar er zijn ook andere redenen: “Tijdens optredens moet ik een meer sociale kant van mezelf etaleren, meer de café-lite-

raat zou je kunnen zeggen, en het kost me dan dagen, soms wel een week, om mijn schrijfconcentratie en mijn innerlijke schrijfhouding terug te vinden; het kleine open plekje in het oerwoud dat vooral voor mijzelf is, die eigen nis van mijn schrijverschap, open te houden. Schrijven is afdalen in het moeras en dan moeizaam polletje na polletje je eigen weg zoeken.”

Hij schrijft van begin naar einde: “Van A naar Z, maar als ik bij Z ben”, hij kijkt gepijnigd, “dan moet de vlooiendam erdoor.” Na een diepe zucht: “En nog eens en nog eens.” Hij aait Freek, de hovawart, een echte waakhond. Beide honden houden ons het hele gesprek gezelschap. Te Gussinklo vertelt smeulige verhalen over hoe Freek niemand toelaat zonder toestemming van de baas.

Kantklossters

Literatuur is de hoogste vorm van kunst voor hem: “Daar wordt de werkelijkheid gemeten, daar wordt van binnenuit naar de wereld gekeken. Schilderijen laten je naar de buitenkant kijken, muziek geeft emoties weer. Literatuur maakt de werkelijkheid zichtbaar, het menselijk bestaan. Hoe het is om mens zijn.” Hoe ziet hij de werkelijkheid? “Het is dat totaal ongrijpbare dat ons omringt, afgewend en kil, onherbergzaam. Je zit

in een lichaam alleen, allerlei krachten werken op je in. Het is een voortdurend gevecht om jezelf te zijn in een wereld die je moet veroveren. Het is een oeroud thema, een thema dat losstaat van de tijd. Je ziet het bij de oude meesters, Dostojevski, Thomas Mann, die schrijven erover – daarom zijn ze nu nog leesbaar. Ik wil zo intens mogelijk kijken, anders kijken. Daar ligt de openbaring van het bestaan.” Maar het is somber gesteld met het geschreven woord in de huidige beeldcultuur. “Schrijvers zijn binnenkort als kantklossters in Brugge. En daar komen de VVV-bussen: kijk, hier zit er nog eentje.”

Paradijs

Na de plotse dood van Jacomine in 1998, bleef Te Gussinklo achter met zijn 11-jarige dochter. Essays schrijven lukte nog wel, maar fictie niet. “Ik leefde in een woestijn. Om fictie te schrijven heb ik poëzie nodig in mijn bestaan, liefde en warmte, dan komen de beelden.” En daar was Odilia. De fictie keerde terug. “Ze is een verwante ziel. Ik ben dolgelukkig met haar.” De liefde die in 2004 ontstond, is nog duidelijk voelbaar deze zomeravond op Noord-Beveland. “De ander is een soort prisma waardoor je kijkt naar de wereld, een soort tweede ik, een vreemd soort dubbelheid. Ze boort een andere kant van mij aan. Met een andere partner ga je toch iets anders schrijven. Elke avond lees ik aan haar voor wat ik heb geschreven. Ik ben pas tevreden als zij tevreden is. Ze geeft ook suggesties.”

Odilia zelf verschijnt met een heerlijk soepje en verschillende hapjes. Hoewel Ewout het paradijs kwijt is, lijkt Te Gussinklo zelf het gevonden te hebben: Odilia, de honden, het lekkere eten, het fantastische huis met dito tuin, zijn boeken die goed ontvangen worden.

“Talent is genade”, vervolgt hij, terwijl

hij soep eet en zijn haring met de honden deelt. “Maar het is wel vooral hard werken, elke dag pijn lijden. Na het schrijven ben ik uitgeput. Ik schrijf anderhalve bladzijde per dag in een schriftje. Hoe kun je daar moe van worden? Als ik niet schrijf, word ik zelfs dikker.”

Ewout

“Mijn personage Ewout is heel sensitief. Hij is aan het schaken, aan het uitzoeken. Hij probeert de onherbergzame werkelijkheid te beheersen. Als het erop aankomt, wil-ie God worden. Het is een amoreel kereltje. Hij gelooft alleen in macht, aanzien en succes. Hij heeft geen vader die grenzen kan aangeven. Daarom is hij min of meer zijn eigen vader. Aan vrienden heeft hij geen behoefte. Hij zoekt alleen

“De ander is een soort prisma waardoor je kijkt naar de wereld, een soort tweede ik, een vreemd soort dubbelheid. Ze boort een andere kant van mij aan. Met een andere partner ga je toch iets anders schrijven. Elke avond lees ik aan haar voor wat ik heb geschreven. Ik ben pas tevreden als zij tevreden is. Ze geeft ook suggesties.”

maar paladijnen. Het lijkt nog redelijk goed met hem af te lopen, maar, nou ja, wacht maar op deel vier.”

Zitten er autobiografische kanten aan Ewout? “Zo was ik zelf ook. De hoogstapelaar is mijn meest autobiografische boek. Je ontloopt je autobiografie natuurlijk nooit. Ewout is heel talig, denkt erover schrijver te worden. Dat had ik niet. Ik wist pas dat ik kon schrijven toen ik het deed. Ik schreef per ongeluk mijn eerste roman, in een paar weken, tot mijn stomme verbazing. Ik was 19. Ik vond het nog leuk ook. Door verschillende omstandigheden is die nooit uitgegeven.”

Maar Ewout draagt een geheim met zich mee. Te Gussinklo gniffelt. “Ja, hij wordt in de rug aangevallen. Stel je voor, hij wil een echte kerel zijn en tot zijn schrik raakt hij heel af en toe opgewonden van vrouwenkleren.” Welke raad zou hij aan Ewout geven? “Ga zo door, jongeman”, zegt hij met een minzaam lachje. Tevreden steekt hij de zoveelste sigaret op en roert in de koffie waarvan Odilia hem voortdurend voorziet. “Het loopt niet goed met hem af.”

Gombrowicz

Volgt Te Gussinklo de Nederlandse literatuur op de voet? “Ja en nee”, zegt hij. “Van veel wat verschijnt, lees ik de eerste bladzijdes. Het meeste vind ik mooischrijverij, ansichtkaartenproza, zonder enige doorleefdheid. De tijden veranderen zo snel dat als je meedoet met wat ‘in’ is, je boeken snel verouderen. Ik hoop dat mijn boeken de tand des tijds doorstaan.” Dat zijn thema ook jonge mensen boeit, blijkt uit de lovende recensies van jonge recensenten.

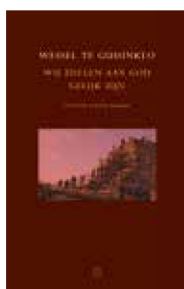
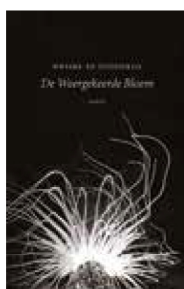
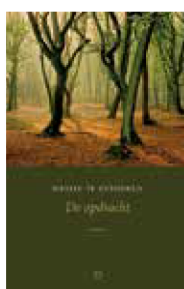
Is er dan geen enkele Nederlandse schrijver die hem aanspreekt? “Jazeker wel, Marente de Moor is zo iemand. *De Nederlandse maagd*, dat heeft de adem van iets van belang. *Otmars zonen* van Peter Buwalda,

dat zou weleens goed kunnen zijn. Hij heeft een groot bereik." Die leest hij dan helemaal? "Nee, nu is het zaak om me niet af te laten leiden. Maar toen ik een jaar of dertig was, las ik alles wat los en vast zat."

En met wie voelt hij verwantschap? "Gombrowicz", zegt hij zonder aarzelen - Witold Marian Gombrowicz, Pools auteur (1904-1969). "Ik schrok me dood toen ik hem las. Hij drukte uit wat ik uit wou drukken. Hij schreef over de essentie van het bestaan. Ik moest uitkijken geen imitator te worden, dus heb ik hem na even geschrokken inkijken nooit verder gelezen. Maar hij heeft een ander temperament, hij is een toeschouwer, ik ben een inlever. Het meest ben ik beïnvloed door klassieke componisten, Wagner, Mahler en vooral Berlioz. Een boek moet een meeslepende compositie zijn. Het gaat om ritme, opbouw, verhoudingen, harmonieën, dissonanten."

De tijd verstrijkt. Te Gussinklo toont nog geen spoor van vermoeidheid. We worden opgeschrikt door Odilia. De Servische zwerfhond, Lilibeth, is verdwenen. "Het is een wegloper", zegt Te Gussinklo, paniek onderdrukkend. "Ze zat in Servië in een roedel en gaat daar zo nu en dan weer naar op zoek. Ze komt wel terug." Odilia holt het terrein af. "Als ze maar niet wordt aangereden."

Als ik vertrek, na een uitgebreid afscheid, is de hond nog niet terecht. De schrijver nestelt zich achter zijn bureau. Het is na negenen. Uren later krijg ik het bericht dat Lilibeth is gevonden. ●

Werken van Wessel te Gussinklo

Romans

- 1986** *De verboden tuin* (Meulenhoff)
- 1995** *De Opdracht* (Meulenhoff)
- 2014** *Zeer helder licht* (Koppertnik)
- 2017** *De weergekeerde bloem* (Koppertnik)
- 2019** *De hoogstapelaar* (Koppertnik)

Essays

- 2003** *Aangerakt door goden* (Querido)
- 2008** *Palestina als adderkluwen. De Israëliësche tragedie* (Meulenhoff)
- 2015** *Wij zullen aan God gelijk zijn, en voor eeuwig bestaan* (Koppertnik)
- 2016** *Vijf sterren voor de gaarkeuken* (Koppertnik)

Overig

- 1996** *Het engeltje* (novelle, Meulenhoff)
- 1998** *Heimwee naar de DDR en andere vrolijke vertellingen* (verhalen, Meulenhoff)